Tilknytningens betydning for oplevelsen af opvæksten som skyggebarn

1

Projekt forskerspirer 2026	
Projekttitel	Tilknytningens betydning for oplevelsen af opvæksten som skyggebarn
Identifikationskode	CU072
Fagområde	SAMF
Navn	Asta Elisabeth Thell Benediktson
Gymnasium	Odense Katedralskole

[1] Hinrichs, Vivi 2023, s.1

Indholdsfortegnelse

Indledning **3**

Problemformulering og projektets formål **3**

Teori **4**

Før-tilknytning (0-2 mdr.) *5*

Begyndende tilknytning (2-7 mdr.) *5*

Selektiv tilknytning (7-24 mdr.) *5*

Metodevalg **7**

Biases og rolle som interviewer *8*

De kvantitative interviews og interviewguide *8*

Realisering af projekt *9*

Konklusion **10**

Tak **11**

Litteraturliste **12**

Bilag **14**

Indledning

Tilknytning er et af de mest centrale psykologiske begreber i forståelsen af børns udvikling under opvæksten. Tilknytningen til de primære omsorgspersoner er essentiel for barnets udvikling og har både betydning i de første leve år og i voksenalderen. I dagens Danmark vokser flere tusinde børn op som skyggebørn. Der lægges ofte et stort ansvar, hos skyggebørnene, en betegnelse for børn, som vokser op med et alvorligt sygt eller handicappet søskende. Men hvilken betydning har tilknytningen for disse børn? Det er område som vi mangler forskning på og vi er ikke færdige med at forstå emnet. Yderligere viden er relevant for at kunne skabe bedre vilkår for fremtidens skyggebørn.

Min personlige motivation for emnet udspringer hovedsageligt af, at jeg selv er opvokset med en udviklingshæmmet søster, som lider af den sjældne sygdom Adam Oliver syndrom. Dette har givet indsigt i, hvordan ansvar i en tidlig alder både kan medføre belastning, men også indre styrker. Den eksisterende forskning er primært koncentreret omkring de negative konsekvenser, som opstår til følge af opvæksten som skyggebarn. Jeg ønsker derfor at undersøge hvilke positive konsekvenser, der også kan være forbundet med at vokse op med et handicappet søskende. Specifikt vil jeg bruge tilknytningsteorien som redskab til at forstå, hvilke følelser der kan være forbundet med opvæksten som skyggebarn.

Derved rejses spørgsmålet om, hvordan opvæksten som skyggebarn opleves og fortolkes af barnet selv, og hvordan denne forståelse – i samspil med tilknytningen – påvirker barnets psykologiske udvikling.

Problemformulering og projektets formål

I projektet undersøger jeg bl.a., hvilken betydning tilknytningen har i de første leveår for et barns fremtidige psykologiske position. Herunder er projektet afgrænset til at benytte teorien om de fire tilknytningstyper og de tidlige tilknytningsfaser: før-tilknytning, begyndende-tilknytning og selektiv tilknytning. I projektet vil jeg gøre rede for denne teori, med fokus på at danne en forståelse for, hvordan børn med de forskellige tilknytningsmønstre, ville reagere på at få et handicappet søskende.

Desuden har jeg valgt at afgrænse projektet til at tage afsæt i de skyggebørn, hvis søster eller bror er handicappet, derfor ikke blot alvorligt somatisk sygt[2].

Formålet med projektet er at undersøge hvordan samspillet mellem skyggebarnet og forældrene påvirker barnets tilknytning, og hvilken betydning denne tilknytning har for barnets egen forståelse af opvæksten som skyggebarn. Resultaterne fra forskningsprojektet kan ligeledes bruges til at belyse forældre-barn relationen.

Projektet er desuden afgrænset til at benytte den induktive metode, herunder en kvalitativ indgangsvinkel til forskningen. Jeg vil heriblandt redegøre for mine metodevalg, reflektere over til- og fravalg, samt uddybe min konkrete forskningsmetode og fremgangsmåde.

Teori

Betegnelsen skyggebarn, kan have flere definitioner. Betegnelsen kan dække over børn hvis nærmeste pårørende er død eller livstruende syg, men det er også en måde at omtale et barn, som er vokset op med et alvorligt sygt eller handicappet søskende.[3] I mit projekt bruger jeg begrebet til at beskrive børn, som vokser op med et handicappet[4] søskende.

At vokse op som skyggebarn kan opleves på forskellige måder af barnet selv. Skyggebørn optræder ofte som en ekstra støtteperson for det syge barn eller med ekstra ansvar for sig selv.[5] Dette kan for nogle medføre ensomhed og at føle sig overset af forældrene og samfundet, mens det for andre kan danne fundament for udviklingen af robusthed og modenhed, og hjælpe dem til at opnå resiliens. Resiliens handler om at forstå, hvordan mennesker med en problematisk opvækst, klarer sig "bedre end forventet".[6] Omvendt kan sårbarhed forstås som et karaktertræk forårsaget af samspillet mellem individ og de primære omsorgspersoner samt tilknytning[7], som giver individet en manglende evne til at tolerere belastning.[8] Opvæksten som skyggebarn, kan i nogle tilfælde være en "højrisikosituation",

[2] Somatisk sygdom: Kropslig lidelse som vedrører fysiske organer eller væv
[3] Ida Rosenmejer, Carolina Møller Kluge, Bavnsgaard Christiansen 2024, s. 4
[4] Handicap: en langvarig fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse, som er begrænsende i dagligdagen (Danske handicaporganisationer u.å, s.1)
[5] Ida Rosenmejer, Carolina Møller Kluge, Bavnsgaard Christiansen 2024, s. 4
[6] Sommer, Dion 2011, s. 372
[7] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 59
[8] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 62

da denne defineres som høje sandsynligheder for mangelfuld tilpasning på vigtige udviklingsområder.[9]

Når man vokser op som skyggebarn, kan det have stor betydning, om man har en tryg eller utryg tilknytning til sine forældre. Tilknytningsteorien beskriver, hvordan de tidlige omsorgserfaringer i vores liv, har betydning for måden vi agerer i nære relationer senere i livet. Tilknytningsteorien er hovedsageligt udviklet af psykoanalytikeren John Bowlby.[10] Bowlby beskriver, hvordan barnet i løbet af det første leveår udvikler en selektiv tilknytning til sine forældre, gennem tre faser:

Før-tilknytning (0-2 mdr.)

Spædbarnet er kontaktsøgende og afhængig af sine omsorgspersoner gennem trøst, næring og tryghed. Dette omtaler Bowlby som tilknytningssystemet.[11] Barnet udviser dette gennem tilknytningsadfærd, fx ved gråd eller smil. Tilknytningsadfærden signalerer til forældrene, at de skal trøste eller berolige barnet. Som oftest vil spædbarnet falde til ro igen, efter at have haft fysisk kontakt med moren. Dog er tilknytningen ikke etableret i den forstand, at barnet på nuværende tidspunkt foretrækker moren frem for andre.[12]

Begyndende tilknytning (2-7 mdr.)

I denne fase begynder barnet tydeligt at give udtryk for, at det foretrækker kontakt med forældrene frem for andre. I denne fase lærer barnet at kommunikere intentionelt, og her er det vigtigt at forældrene reagerer på barnets interaktion. Barnet har endnu ikke lært at savne forældrene, blot at favorisere dem.[13]

Selektiv tilknytning (7-24 mdr.)

Fra og med det tredje kvartal i barnets liv, er omsorgspersonerne ikke længere udskiftelige. Tilknytningsadfærden er rettet med få udvalgte personer. Derfor vil barnet opleve separationsangst og protestere ved adskillelse fra omsorgspersonerne.[14]

---

[9] Sommer, Dion 2011, s. 378

[10] Broberg, Anders og Granquist, Pehr og Ivarsson, Tord og Risholm Mothander, Pia 2008, s. 21

[11] Broberg, Anders og Granquist, Pehr og Ivarsson, Tord og Risholm Mothander, Pia 2008, s. 49

[12] Schultz Larsen, Ole 2010, s. 96

[13] Schultz Larsen, Ole 2010, s. 96

[14] Schultz Larsen, Ole 2010, s. 97

Psykologen Mary Ainsworth har forsket i moderens omsorg til barnet i det første leveår, og understreger i sine studier omsorgens væsentlighed. Hvis omsorgen er tilstrækkelig i det første leveår, vil dette give barnet mulighed for at bruge moderen som sin trygge base fremover.[15] Hun påpeger derudover at tilknytningen senere i livet vil medvirke til at forme vores personlighed og hvordan vi interagerer i nære relationer.[16] Tilknytningen vil på et tidspunkt ændre sig fra at være relationsspecifik, til at forme forventninger om hvordan man vil blive mødt i tilknytningsnære relationer.[17]

Ainsworth har i sin forskning udviklet en metode kaldet fremmedsituationsproceduren, som har lagt grundlaget for tilknytningsmønstre.[18] Ainsworth beskriver tre typer af tilknytning, mens det fjerde tilknytningsmønster er defineret af de to psykologer Mary Main og Judith Solomon.[19] Ainsworth adskiller den trygge tilknytning fra den utrygge, og definerer tryg, undgående og ambivalent tilknytning.

Et trygt tilknyttet barn, kan altid vende tilbage til sin trygge base. Barnet veksler aktivt mellem tilknytningsadfærd og udforskningsadfærd, hvilket giver barnet mulighed for at udforske verden på egen hånd. Den trygge base giver barnet en følelse af sikkerhed. Hvis et skyggebarn har været alene med forældrene i de første leveår og har etableret en tryg tilknytning, kan dette være en beskyttende faktor.[20]

Den utrygt undgående tilknytning er karakteriseret ved, at barnet hverken udviser mange følelser eller søger hen mod sin trygge base. Denne tilknytningstype opstår ofte, hvis forældrene gentagende gange udviser irritation ved barnets kontaktsøgen, hvilket gør, at barnet indlærer en forventning om, at det optimale nærvær ikke opnås ved at søge trøst hos forældrene.[21]

Børn som er utrygt ambivalent tilknyttet, er ofte passive og forsigtige, da de har svært ved at aflæse forældrenes signaler. Barnet opfatter, at samspillet foregår på forældrenes præmisser.[22] Hverken den utrygt undgående eller ambivalente tilknytning, ville være unormale at se hos et skyggebarn. Den desorganiserede tilknytning adskiller sig fra alle andre tilknytningsmønstre. Det desorganiserede mønster, er i høj grad præget af frygt. Tilknytningen opstår ved, at barnet ofte separeres fra forældrene

[15]Broberg, Anders og Granquist, Pehr og Ivarsson, Tord og Risholm Mothander, Pia 2008, s. 49
[16]Broberg, Anders og Granquist, Pehr og Ivarsson, Tord og Risholm Mothander, Pia 2008, s. 49
[17]Broberg, Anders og Granquist, Pehr og Ivarsson, Tord og Risholm Mothander, Pia 2008, s. 214
[18] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 122
[19] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 124
[20] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 122
[21] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 123
[22] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 123

og at de er uopmærksomme på barnets behov.[23] Denne tilknytningstype ville man kunne forvente at se hos et skyggebarn, da forældrenes egne ubearbejdede følelser kan risikere at overskygge barnets signaler og behov.[24]

Metodevalg

I forskningen anvendes en induktiv tilgang, hvorunder jeg vil udføre et kvalitativt interview. Grundet at jeg ønsker at arbejde med ikke-målbare størrelser, har jeg valgt denne metode frem for den kvantitative. Derudover er den kvalitative metoden relevant, da min forskning skal bygge på interviews med enkeltpersoner, hvoraf jeg efterfølgende vil arbejde med at fortolke svar vha. tilknytningsteorien. Jeg er interesseret i at gå i dybden med enkelte personers oplevelser og indsamle blødt data som kan analyseres. På den anden side, kunne man med fordel have suppleret med kvantitative spørgeskemaer, hvorefter man kunne have sammenlignet svar og analyseret data.

Undervejs i processen af dette projekt, har jeg gjort mig overvejelser omkring, hvorvidt det var muligt at bruge interviewmetoden *AAI (Adult Attachment Interview)*.[25] Med denne metode ville det have været muligt at afkode interviewpersonernes tilknytningsmønstre, hvilket havde haft stor relevans. Dog måtte jeg give afkald på metoden, da den er enormt omfattende og dyr at udføre.

I selve forskningsprojektet vil jeg interviewe mine interviewpersoner gennem en semistruktureret interviewguide. Deltagerne skal være opvokset med et handicappet søskende og være i aldersgruppen 18-25 år. Jeg vil interviewe netop denne aldersgruppe, eftersom de på dette tidspunkt er nået en alder hvor de kan se tilbage på deres barndom og reflektere over den. Samtidig ligger barndommen ikke for langt væk ift. deres nuværende alder. Jeg vil rekruttere interviewpersoner selektivt, således at jeg både interviewer personer, som er ældre og yngre end deres handicappede søster eller bror. Jeg bestræber at finde 10 deltagere til hver gruppe.

[23] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s. 124
[24] Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas 2019, s.125
[25] *AAI (Adult Attachment Interview):* En psykologisk interviewmetode, hvor man transskriberer interviews og efterfølgende koder svar til tilknytningsmønstre. Metoden følger en fast procedure med 20 fastlagte spørgsmål. Det kræver et kursus at udføre metoden. (Hesse, Erik 2016)

Biases og rolle som interviewer

Mennesker er utroligt bevidste om deres handlinger, og eftersom jeg forsker i menneskelig psykologi, er det relevant at tage hånd for, hvilke biases der kan forekomme. I min forskning vil jeg særligt være opmærksom på *Social Disirability Bias* – denne bias opstår under subjektive besvarelser, og refererer til, at respondenter ofte har en tendens til at besvare spørgsmål ud fra hvad der er socialt acceptabelt eller hvad der gavner intervieweren.[26] Når man skal udføre et interview med retrospektive spørgsmål, bør man også være bevidst omkring *Recall Bias*, som henviser til, at interviewpersoner ofte ubevidst omstrukturerer deres minder, fordi deres erindringer bliver påvirket af de aktuelle omstændigheder eller efterfølgende begivenheder.[27]

Min rolle som interviewer påvirkes af, at jeg højst sandsynligt vil kunne genkende mange af respondenternes oplevelser. Dog forventer jeg også at kunne fremstille mig selv som en troværdig interviewer, eftersom respondenterne vil kunne spejle sig i min position som skyggebarn. Dette bør skabe et forum, med plads til åbenhed.

De kvantitative interviews og interviewguide

Jeg ønsker at udføre mine interviews gennem en semistruktureret interviewguide. Fordelen ved at udføre semistrukturerede interviews er, at respondenten har mulighed for at besvare frit, uden at være bundet til fastlagte svar, mens intervieweren imidlertid sørger for, at alle de relevante emner kan berøres.[28] Jeg vil opstille en række centrale spørgsmål i en interviewguide, hvor spørgsmålene har til formål at undersøge deltagernes oplevelse af, at vokse op med et handicappet søskende. Til at begynde med, vil deltagerne blive bedt om at karakterisere deres opvækst med et handicappet søskende. Senere vil de bl.a. blive bedt om at besvare, hvordan de oplevede separation fra deres forældre gennem opvæksten og hvordan de i dag danner nye relationer. Tilknytningsteorien vil især blive brugt til at fortolke svarene til disse spørgsmål.

[26] Metodeguiden (1) u.å, s. 1
[27] Sonubi, Bolu 2023, s. 1
[28] Metodeguiden (2) u.å, s.1

Dataanalysen vil blive udarbejdet gennem analysemetoden *RTA (Reflexive Thematic Analysis).* Metoden er en tematisk analyse som bidrager til en fleksibel tolkningsindgang til et kvalitativt datasæt.[29] Den er fordelagtig at gøre brug af, da den let kan identificere særlige mønstre og kode temaer i transskriptioner fra et kvalitativt interview.[30]

Jeg har opstillet en interviewguide, som ikke konkret har til formål at kunne detektere tilknytningsmønstre, men nærmere bruge tilknytningsteorien som et redskab til at forstå respondenternes oplevelser. Vigtigst af alt, vil jeg som interviewer få et konkret indblik i, hvordan den enkeltes oplevelse af opvæksten som skyggebarn har været. Interviewguiden skal gøre det muligt at kunne stille uddybende spørgsmål til respondenten, hvorunder rækkefølgen af spørgsmål kan variere.[31] Interviewguiden kan ses under bilag.

Realisering af projekt

Hvis jeg får muligheden for at realisere mit projekt, vil det forløbe gennem afgrænsede faser. Til at begynde med, skal jeg søge personer til mine interviews. Jeg vil søge deltagerne gennem opslag på Instagram og Facebook, og hænge flyers op på min søsters specialskole, som har til formål at henvende sig til elevernes søskende. Dernæst er mit mål at leje tre lokaler, et i Odense, et i Aarhus og et i København. På den måde spredes lokationerne ud, så deltagerne ikke skal rejse alt for langt for at medvirke. Det er vigtigt for mig at finde nogle lokale som bidrager til en stabil og rolig undersøgelsesramme. Jeg forestiller mig at det vil tage 1-2 dage på hver lokation, da der forventes at være 20 deltagere i alt. Derudover håber jeg at kunne have en person med mig til alle lokationer, som kan tage imod deltagerne og sørge for forplejning. Respondenterne skal godkende at blive optaget under interviewet, så jeg har mulighed for at transskribere samtalen efterfølgende. Når alle interviews er færdige, vil min dataanalyse påbegyndes. Det bliver en langvarig proces at analysere dem gennem RTA og jeg regner med at bruge 3-5 dage på hvert interview, afhængig af interviewets længde. Når alle analyser er færdige, ønsker jeg at samle alle resultater i en rapport.

[29] Byrne, David 2021, s. 2
[30] Byrne, David 2021, s. 2
[31] Metodeguiden (3) u.å, s.1

Jeg håber at min forskning kan bidrage til ny viden inden for et område, som mangler opmærksomhed både i forskningsverdenen og i samfundet. Den estimerede tidsramme forventes ca. at være 3-4 mdr. til interviews og analysearbejde, og efterfølgende 4-5 mdr. til at skrive rapport (ekskl. planlægningen). Det estimerede budget kan ses under bilag.

Konklusion

Sammenfattende undersøger dette projekt, hvordan opvæksten som skyggebarn opleves og forstås af barnet selv. Min gennemgående antagelse bygger på, at barnets tilknytning til forældrene udvikles i de første leveår, og derfor antager jeg at der vil være en forskel på, om du som skyggebarn er ældre eller yngre end din udviklingshæmmede søster/bror.

Gennem en induktiv tilgang til forskningen og kvalitative interviews, vil respondenternes perspektiver og erindringer belyses, og efterfølgende fortolkes vha. tilknytningsteorien gennem RTA. En anden relevant metode, AAI, kunne med fordel have været anvendt, men denne fravælges da den er ressourcekrævende både med hensyn til tid og økonomi.

Det forventes at børn med en tryg tilknytning til sine forældre, kan bruge dette som en beskyttende faktor i udviklingen af resiliens, mens de børn som er utrygt tilknyttede – enten undgående, ambivalente eller desorganiserede – forventes at reagere anderledes på den modstand som opvæksten kan medføre og vil fremstå sårbare. Hvis resultaterne viser sig at pege mod mine antagelser, vil det forventes at søskenderækkefølgen har en betydning for tilknytningen – hvis dette er tilfældet, håber jeg at det kan belyse essensen af rollen som forældre i barnets første leve år.

Samlet set ønsker jeg, at dette projekt vil åbne op for et tabubelagt og sårbart emne. Skyggebørnene og familier med handicappede børn er en underbelyst gruppe i samfundet, men begge dele fortjener mere opmærksomhed. Jeg håber desuden at der kan etableres flere kommunale tilbud til skyggebørn i forskellige aldre, så de får mulighed for at interagere med hinanden og tale både om de positive og negative oplevelser. Emnet er for relevant til at blive overset, særligt hvis man som samfund kan bidrage til at skabe bedre vilkår for skyggebørn.

Tak

Jeg vil give en stor tak til min forskerkontakt Katrine Røhder, Institut for Psykologi, Københavns Universitet. Uden din hjælp, var mit projekt aldrig blevet realiseret. Tak for din indsats, tålmodighed og passion for forskningen. Derudover vil jeg takke Københavns Universitet og Aarhus Universitet for at give unge gymnasieelever, et indblik i forskningsverdenen.

Litteraturliste

- Broberg, Anders og Almqvist, Kjerstin og Tjus, Tomas (2019). *Klinisk børnepsykologi: Udvikling på afveje.* 1 udg. Hans Reitzels Forlag.

- Broberg, Anders og Granquist, Pehr og Ivarsson, Tord og Risholm Mothander, Pia (2008). *Tilknytningsteori*. 1 udg. Hans Reitzels Forlag.

- Byrne, David (2021/26. juni). Quality and Quantity: A worked example of Braun and Clarke's approach to reflexive thematic analysis. *Springer*. Side 1391-1412.

- Danske handicaporganisationer (u.å). *Fakta om handicap*. handicap.dk. Lokaliseret den 24/10/26 på: https://handicap.dk/politik/analyse-fakta-om-handicap/fakta-om-handicap

- Hesse, Erik (2016). The Adult Attachment Interview. *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications (s.553-595)*. 3. udg. Guilford Press.

- Hinrichs, Vivi (2023). *Et skyggebarn kan have det svært*. psykologipsykiatri.dk. Lokaliseret den 20/10/26 på: https://psykologipsykiatri.dk/skyggebarn/

- Ida Rosenmejer, Laura og Carolina Møller Kluge, Neel og Bavnsgaard Christiansen, Amelia (2024). *Aalborg Universitet Studenterrapport*. projekter.aau.dk. Lokaliseret den 16/9/26 på: https://projekter.aau.dk/projekter/files/717300216/Specialeafhandling_omhandlende_skyggeborn.pdf

- Metodeguiden (1). (u.å). *Metodeguiden: Subjektive besvarelser (social desirability).* metodeguiden.au.dk. Lokaliseret den 3/10/26 på: https://metodeguiden.au.dk/subjektive-besvarelser-social-desirability

- Metodeguiden (2). (u.å). *Metodeguiden: Semistruktureret interview*. metodeguiden.au.dk. Lokaliseret den 11/10/26 på: https://metodeguiden.au.dk/semistruktureret-interview

- Metodeguiden (3). (u.å). *Metodeguiden: Interviewguide*. metodeguiden.au.dk. Lokaliseret den 11/10/26 på: https://metodeguiden.au.dk/interviewguide

- Schultz Larsen, Ole (2010). *Psykologiens Veje*. 1 udg. Systime.

- Sommer, Dion (2011). *Psyke og Logos*. 1 udg. Dansk Psykologisk Forlag.

- Sonubi, Bolu. (2023/26. maj). *Catalogue of Bias Collaboration*. catalogueofbias.org. Lokaliseret den 4/10/26 på: https://catalogofbias.org/biases/recall-bias/

Bilag

Bilag 1 (budget)

Udgift	***Beløb***
Leje af lokaler i Aarhus, Odense og København	Ca. 6000 kr.
Transport til lokationer	Ca. 1000 kr.
Forplejning af deltagere under interviewdage (drikkevarer + med)	Ca. 2000 kr.
Betaling til assistent under interviewdage (500 kr. pr. interviewsted + transport)	Ca. 2500 kr.
Udgifter i alt	11.500 kr.

Bilag 2 (interviewguide)

Tabel 1. Semistruktureret interviewguide til skyggebørn (18-25 år)
1) Hvor gammel var du da din søster/bror blev født? (hvis ældre end det syge barn) Hvor gammel var din søster/bror da du blev født? (hvis yngre end det syge barn)
2) Hvilken sygdom/sygdomme lider din søster/bror af?
3) Hvordan påvirker sygdommen din søster/bror fysisk/psykisk? o Har hun/han været meget på sygehuset/indlagt gennem jeres opvækst? o (Hvis ja) Hvordan har dette påvirket dig?

4) Hvordan vil du beskrive din opvækst med et handicappet søskende?
5) Hvilke positive aspekter er der ved at have en handicappet søster/bror?
6) Hvilke negative aspekter er der ved at have en handicappet søster/bror?
7) Hvordan var jeres familiedynamik da du var barn?
8) Beskriv din relation til dine forældre da du var barn og relationen i dag.
9) Hvordan havde du det da du skulle adskilles fra dine forældre i barndommen?
10) Hvis du var ked af det pga. noget der omhandlede din søster/bror, kunne du så tale med dine forældre om det?
11) Kan du nævne nogle situationer fra din barndom, hvor du har følt dig overset?
12) Hvordan har du det med at danne nye relationer i dag?
13) Hvordan håndterer du belastende/ubehagelige/stressede situationer?